



Bën/lo thukulic bi dhiil looi cit men de löŋ

Wël ke lëk enŋ mëdhiëth ku dumuuk

Piöc de menhdu atö tueŋ ku bi ya lo thukulic eluööt apiath ago menhdu kä piath arëet në biäk de piöc ku bi kä wïc bi keek looi yök ku bi kä yän wïc ben ke luui thïn ku në piir juak yiic. Thukuul ke akuma ke NSW aa lui etök kenë mëdhiëth agokë mïth ku riënythii ya lëk kë bikë looi ku kuöny bikë lo thukulic eluööt. Të ye menhdu lo thukulic eluööt/nyindhia, piöc e bën ke piöc/köcic ku menhdu abi cïeŋ mäath looi kenë mïth kök.

Ye kä cit nŋ yene ye wïc ba keek looi në biäk wïc löŋ ba looi?

Bi mïth lo thukulic bikë piöc në Niiu Thawuth Welith aye dhiil looi (cit men de löŋ) enŋ mïth kedhia/ebën ye runken dhetem/detem ku tö piiny run lëu benë meth thukul puöl ke ye run 17. Aye Löŋ de Piöc run 1990 wïc/köcic bi mëdhiëth bikë mïthken tö runken bi kek dhiil tö në thukul aa ci keek tääu thïn, ku aa ye lo thukulic eluööt, ka aa cenë rinken gät piny enŋ Piöc Riel Mac Dhöl ke Luci Diik Wïc në piöc baai de NSW.

Të cenë keek yäth në thukulic, mïth aa ye keek wïc/köcic bikë ya lo në thukulic në aköl/kööl thok ebën tö thukul ke nŋany thok enŋ mïth ke thukul.

Piath de bën në kaam ci cäk wïc benë bën thïn

Bën në thukulic ku yön de piöc në kaam ci cäk benë bën thïn:

- e bi dhiil tiŋ menë ke mïth ke thukul aa cïe bi döŋ wei në kä ke piöc loi keek biäk nhiäkduur/miäkduur
- e mïth ke thukul kuöny bikë piath de athëek yenë raan bën në kaam ci cäk të cïn ke ye kë ye looi eluööt
- e mïth ke thukul yiëk kaam bi kek mëthken muöötth thïn ke piöc nŋot ke këcë guo jöc
- e awuöcu yön de piöc tekic (cök/cöl koor).

Bën ke raan ci gääu aye gät piny ke ye biäk de liu ku abi mëdhiëth dhiil lueel yenŋ yen e ci tuöl.

Ku na tö menhdie ke bi dhiil liu (bi cïe lo) në thukulic?

Në aköl kök, menhdu alëu bi cïe lo në thukulic. Kä ye ye menh de thukul cök cii ye lo aa lëu bi kä cit ke käk tö thïn:

- Bi tö ke tuaany, ka tö ke ci tuaany ye wuöcök döm
- tö ke bi akim tiŋ ke ye kë bi dhiil looi
- awïc/köcic bi tö në yai yic, yanh ye theek (duöör) nyic/njic
- kë loi thok peei ka kërilic ci tuöl baai cit dhiëü (të cenë raan ruäi thou).

Kaam këc meth lo thukulic aba dhiil tñj në nin ke 7 yiic menë ke yin bi thukul de menhdu lëk në wët de thok ka wët ci gõt yejö ye yen cie yeen pëen bi lo. Ku dët eya, na tñ thukul ke këc wët e pën meth lo thukulic lööm në nin ke 2 yiic, ke thukul alëu bi yin thiëc ba kë e cök yen liu jaamic.

Bäany ke thukuul aa lëu bikë wëtduön ca lueel ræc na cïkë yin menë ke liu cïn liu e loi në këpiath enç menhdu. Në yän cit ke käkë kën bën de menhdu abi gät piny ke cïn yic ye cök yeen liu. Të ye kënë tuöl, ke bäny de thukul abi wët ci lueel në kë bi looi jaamic kenë yin ku yejö lui yeen.

Bäany ke thukuul aa lëu bikë awereek/athöör ci akim keek gõt ka kã kök ci keek gõt thiëc të yenë (menh de thukul ka wun) kem bär yiic ke liu lueel ya ye wët de tuaany. Bäany ke thukuul alëu eya bikë mëdhiëth ke menh de thukul thiëc bikë jam kenë akiim nyic luçi apiath bikë wël ke lëk yök agokë luui etök në dhöl bi kek ajuier bi luui në biäk de käk ke pial e guöp bi menhdu kuony. Na ci ye wët ci thiëc kãn ræc, ke bäny de thukul alëu bi kem ke liu në thukulic gät piny e ke cie yic.

Cäth (keny)

Aye lëk bëi/mëcthook bikë ya keny në kaam ajathaai (nin cenë thukul thiöök) ke bi lëu bi looi, ke jamic wenë bäny de thukul de menhdu. Athör/Awerenç de Thiëc Ajatha ci Juakic. alëu bi thiöörjic. Kem ke liu në wët de keny/cäth lo ayeer abi gät piny në awerenç tñ rin ke mith ke thukul thïn ke ye ajatha ku abi mat në kem kedhia/ebën cenë meth liu në thukulic në ruöñnic ebën.

Në yän kök yiic mith ke thukul aa lëu bikë tñ e kek lëu bi keek lööm në ajuier de piöc ye looi në kaam mecic në kem cethë thïn e kek ye nin ke 50 ke piöc në thukulic dööt. Ye kënë abi dhiil jaamic kenë bäny de thukul de menhdu.

Menhdie aci wic bi lo thukulic, yejö ba looi?

Yin bi dhiil jam wenë bäny de thukul të cïn gäau bakë ye kënë jaamic ku ba kuony thiëc. Dhöl yenë kony bi lo në thukul cök piny alëu bi yic naç bi meth tuöc të naç akutnhom de kuony në piöc ku kuony ka bi menhdu mat në akutnhim ke kuony bi piath kenë yeen. Bäny de thukul alëu bi kuony dët thiëc enç Ajuier de Amat de Piöc Baai bikë Ajuier bi lo Thukulic Cök Piath looi.

Yejö lëu bi tuöl na goot menhdie ke naç kem yen ke liu në thukulic cie lëu bi keek guum (gam)?

Apiath bi nyic mënë ke Dipäätmen de Piöc alëu thiëc bi naç kë dët bi looi të yenë mith tñ në run bi keek dhiil tñ në thukulic cit men de löj ku aa naç kem juëc këc kek lo në thukulic aa cïn kë cïkë lueel yen e cie keek ye cök lo ka kem ci kek liu ke cïn kë e ye keek cök liu në thukulic.

Kök de kã bi keek looi tñ piinye aa lëu bi keek looi:

- Amet ke Piöc bi Dhiil Looi cit men de Löj

Yin lëu bi yin thiëc, yin wenë menhdu, bakkë tñ në Amat de Piöc bi Dhiil Looi cit men de Löj. Amat abi kony bi kã ke kuony lëu bi menhdu kë wic caar yiic ku benë ke luui ago ya lo në thukulic eluöt. Thukul, mëdhiëth ku ajuier ke kuony aa bi ya luui etök ku aa bi mat bikë ajuier ci gam looi (ye cöl Kã ci Gam bi Keek Looi) agokë menhdu kuony në lo thukulic.

- Awerenç de Thiëc bi Ajuier de Luç de Mith Thiëc- Wët de Piöc bi Dhiil Looi cit men de Löj

Na tñ lo ye menhdu lo thukulic ke cï piath, ke Dipäätmen alëu bi Mäkäma (Yön de Luk) de Mith në Wët de Piöc bi Dhiil Looi cit men de Löj. Gadhï (Bäny de Luk) de Mäkäma de Mith alëu bi lueel bi Amat de Piöc bi Dhiil Looi cit men de Löj dhiil looi.

- Yëth de Raan Lukic në Mäkäma Mäliya (Yön de Luk Thiök ke Të Ceç)

Thukul ku koc ke Dipäätmen aa tñ e kek lui etök kenë yin bikë kã ye menhdu gël bi tñ ke Loui në kãn kedhia looi keek në thukulic. Ne yän yenë dhunç de lööj ke piöc bi dhiil looi tuöl thïn, kã bi looi në wët de awäc/awuöc aa lëu bi mëdhiëth kuum Yön de Luk Thiök ke Të Ceç. Kë bi bën ci luk lueel ye bi looi alëu bi ya kuöm bi raan komiöniti luöñi epath ke cïn ariop ka garama (bi wëu cuat piny të akuma).

Ye run cit nö yen lëu bi menhdie thukul puöl?

Mith kedhia/ebën ke thukul ke Niiu Thawuth Welith aa bi Year 10 (Dhöl 10) ka kë thön kenë yeen dhiil thöl/thäap. Të cenë Year 10 thöl, ku agut ci të bi kek run 17 dööt, naç kã juëc yenë mith ke thukul ke lo thïn bi kek piöcden thöl.

Luçi koc etök kenë koc kök

Anyic Dipäätmen de Piöc de NSW menë luçi yenë luui etök kenë mith ke thukul ku bëiken e dhöl tön piath yenë lo ye mith ke thukul lo thukulic eluöt.

Anäthku bukku luui etök wönë yin bukku köc wönë menhdu bi kã wic bi keek looi në piirde yic yök.

Ajuier de wëer de thok në telepuun

Jam wenë thukul na wic ba wël kök ke lëk yök. Na wic kuony de raan de wëer de thok ba jam wenë thukul, ke yi cöl 131 450, lëkkë thonç wic ku thiëc raan lui të telepuun bi thukul yuöp. Raan lui telepuun abi raan de wëer de thok bëi bi yin kuony në në jamduön ba looi. Yin cï bi thiëc wëu në ajuier kanic.